

Radosław Broniek OP, *Magia. Pomiedzy zabobonem a zagrozeniem duchowym*, Dominikańskie Centrum Informacji o Nowych Ruchach Religijnych i Sektach – Wydawnictwo w Drodze, Warszawa – Poznań 2024, ss. 128.

Współczesne czasy można nazwać epoką powrotu magii. Dziś magia wchodzi w rozmaite płaszczyzny ludzkiego życia. Przenika do kultury, nauki, sztuki, polityki, religii. Jest częścią otaczającej rzeczywistości. Wkracza także w przestrzeń chrześcijańskiej wiary. Stąd potrzeba nie tylko mówienia o niej, ale również ukazywania niebezpieczeństw, jakie ze sobą niesie.

W nurt rozważań nad magią wpisuje się książka o. Radosława Brońka, dominikanina, o wymownym tytule: *Magia. Pomiedzy zabobonem a zagrozeniem duchowym*. Ta niewielka publikacja stanowi siódmą pozycję w serii „Pszenica i kąkol”. Obejmuje wstęp, cztery logicznie uporządkowane rozdziały, zakończenie, polecane lektury.

We wstępie *Magia dzisiaj* autor przedstawia kilka racji przemawiających za podjęciem tego rodzaju tematyki:

- wiara chrześcijańska istnieje w świecie coraz bardziej niechrześcijańskim i dlatego trzeba go poznawać, by wiedzieć, z czym nie da się pogodzić wiary w Chrystusa;
- magia powraca w różnych formach i wielu ludzi – także chrześcijan – ją praktykuje;
- magia występuje we współczesnej kulturze oraz potocznym myśleniu;
- następuje zmiana znaczenia pojęć z obszaru ezoteryki;
- to, co dawniej było tajemne, teraz jest dla wszystkich;
- magiczne profesje stają się zwykłymi zawodami, a ezoteryka – przedmiotem handlu;
- wśród katolików można dostrzec dwie skrajne postawy wobec magii: bagatelizowanie lub demonizowanie zjawiska.

Rozdział pierwszy *Wokół pojęcia magii. Kilka rozróżnień terminologicznych* analizuje terminy łączące się ze słowem „magia”. W tym kontekście autor dokonuje rozróżnienia między okultyzmem (ezoteryzmem)

a magią (zabobonem). Podaje klasyfikację okultyzmu, którego doktryna zakłada: magię z podziałem na białą i czarną; wróżbiarstwo; spirytyzm; medycynę niekonwencjonalną. Dalej stawia pytanie odnośnie do sensowności mówienia o magii białej, czarnej, naturalnej (neutralnej). Stwierdza, że określenia te są dyskusyjne i wątpliwe. Następnie wskazuje na to, co odróżnia magię od religii. Podkreśla, iż religia ukierunkowuje na Boga, któremu człowiek dobrowolnie się powierza. W magii zaś podstawę stanowi chęć posiadania mocy, panowania nad wszystkim, także nad Bogiem. Na końcu tego rozdziału pojawia się tematyka myślenia magicznego (zabobonu) w religii.

Rozdział drugi *Czy (jak) działa magia? Różne perspektywy* to ukazanie działania magii przez pryzmat rozmaitych perspektyw. Autor prezentuje tu stanowisko nauki wobec magii. Omawia problem mocy (sił) magicznych, będących fundamentem dla zrozumienia idei magii. Przedstawia magię oczami praktyków, ze szczególnym uwzględnieniem Aleistera Crowleya (twórca prawa Thelemy: „Czyń swoją wolę – oto całe prawo”) i Petera Jamesa Carrola (przedstawiciela popularnej dziś magii chaosu). Prezentuje możliwe interpretacje rytuału magicznego w postaci hipotez: oszustwa, naturalistycznej, spirytystycznej (demonicznej). Podkreśla, że istnieją dwa sposoby jego rozumienia:

- jest nieskuteczny;
- przynosi konkretne efekty za sprawą: nadawcy – wpływ człowieka, jego „wewnętrznych sił” (psychicznych, pochodzących z podświadomości), które – po spełnieniu pewnych warunków – zapewniają skuteczność rytuału; przekazu – moc obrzędu, który działa samoczynnie bądź otrzymuje ją od bóstwa, ducha czy innego bytu, co wiąże się z jakąś formą „inicjacyjnego przekazu”; odbiorcy – bóstwo, duch, osobowa lub bezosobowa siła (był realnie istniejący), nawet jeśli potrzebuje rytu jako swoistego narzędzia.

Rozdział trzeci *Kościół katolicki a magia* prezentuje stanowisko Pisma Świętego na temat magii. Autor podaje tu różne typy biblijnych tekstów dotyczących magii:

- zakazujące magicznych praktyk (magia stanowi jedno z największych zagrożeń dla wiary);
- ukazujące wyższość działania w imieniu Boga nad formami magicznej aktywności;
- podkreślające integrację magicznych komponentów z religią Izraela (niektóre formy magii uległy „oczyszczeniu” i znalazły miejsce w judaizmie);

- mówiące o magii wśród innych narodów (poganie jako ci, którzy – mimo posługiwania się magią – mogą realizować zamysł Boga).

Zaznacza, że według Biblii magia jest czymś zakazanym, niebezpiecznym. Chrześcijanin (katolik) powinien jej unikać, bo zagraża w pierwszej kolejności wierze. Wywiera negatywny wpływ na relacje, jakie człowiek ma z Bogiem, samym sobą i innymi ludźmi.

W dalszej części rozdziału autor odwołuje się do nauczania Magisterium Kościoła na temat magii. Przytacza stanowisko *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, który umieszcza magię w kontekście pierwszego przykazania Dekalogu. W świetle doktryny Kościoła magia jest grzechem niszczącym więź człowieka i Boga. Dla chrześcijanina stanowi ona zagrożenie duchowe prowadzące do zerwania relacji z Bogiem. Rozdział kończy tematyka praktyk magicznych w ujęciu św. Tomasza z Akwinu.

Rozdział czwarty *Magia jako zagrożenie duchowe?* definiuje wpiery termin „zagrożenia duchowe”, a następnie ukazuje ich związek z grzechem. W dalszej części autor mówi o potrzebie rozróżniania zjawisk i pojęć. Na zakończenie podaje kryteria rozeznawania zagrożeń dla wiary. Wymienia rozmaite perspektywy, jakie należy uwzględnić przy ocenie konkretnego zjawiska:

- wymiar zewnętrzny – analiza danego fenomenu przez różne nauki i przy zachowaniu krytycznego dystansu wobec badanego przedmiotu;
- aspekt wewnętrzny – wzięcie pod uwagę stanowiska osób bezpośrednio zaangażowanych w jakiejś czynności (rytuały), przyjmujących pewien system wierzeń, związany z określonymi praktykami, który pomaga je zrozumieć;
- kontekst wiary – uwzględnienie tego, co mówi na konkretny temat Pismo Święte, Tradycja i Magisterium Kościoła (podstawa oceny danego zjawiska w świetle katolickiej doktryny);
- doświadczenie ekspraktyków – świadectwo;
- sąd sumienia i decyzja.

Wartość omawianej książki polega na syntetycznym teologiczno-duszpasterskim ujęciu problematyki magii. Niewielka pod względem objętości publikacja stanowi ciekawą refleksję nad magią: od zagadnień terminologicznych, przez opis możliwych interpretacji magicznych rytuałów, aż po prezentację nauki Kościoła na ten temat. Istotne miejsce zajmują tu kryteria rozeznawania zagrożeń dla wiary o praktycznym wymiarze, które są cenną pomocą dla chrześcijan (katolików).

Prezentowana książka to solidne źródło wiedzy na temat magii. Perspektywa teologiczno-duszpasterska i przystępny język publikacji

sprawiają, iż mogą po nią sięgnąć nie tylko osoby zainteresowane tą problematyką naukowo, ale nade wszystko katolicy, dla których wiara stanowi podstawę relacji z Bogiem.

Paweł Szuppe